ARCHEOLOGIENOTA

MENEN LAR 2
(prov. WEST-VLAANDEREN)

PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

Auteurs: Daphné VERAART, Sadi MARÉCHAL

Monument Vandekerckhove nv
Oostrozebekestraat 54
8770 INGELMUNSTER

Afdeling Archeologie
Projectcode: 2016K278

- **Administratieve gegevens**

➔ Initiatiefnemer: Widem Logistics nv, Lar P19, 8930 Menen – Rekkem
➔ Erkende archeoloog: Daphné Veraart, OE/ERK/Archeoloog/2018/00185
➔ Erkende archeoloog rechtspersoon: Monument Vandekerckhove nv, Oostrozebekestraat 54, 8770 Ingelmunster, OE/ERK/Archeoloog/2015/00031
➔ Locatiegegevens: Menen, LAR 2 (zie plan in bijlage 2 en 3 bij het verslag van resultaten bureauonderzoek)
➔ Lambertcoördinaten: Xmin:, 66886, Ymin: 163193; Xmax: 67053, Ymax: 163358
➔ Kadastergegevens: Menen, afdeling 3, sectie C, percelen 669G, 669F (zie plan in bijlage 3 bij het verslag van resultaten bureauonderzoek)

- **Aanleiding vooronderzoek**

➔ zie het verslag van resultaten bureauonderzoek

- **Resultaten vooronderzoek zonder ingreep in de bodem**

➔ zie het verslag van resultaten bureauonderzoek

- **Gemotiveerd advies**

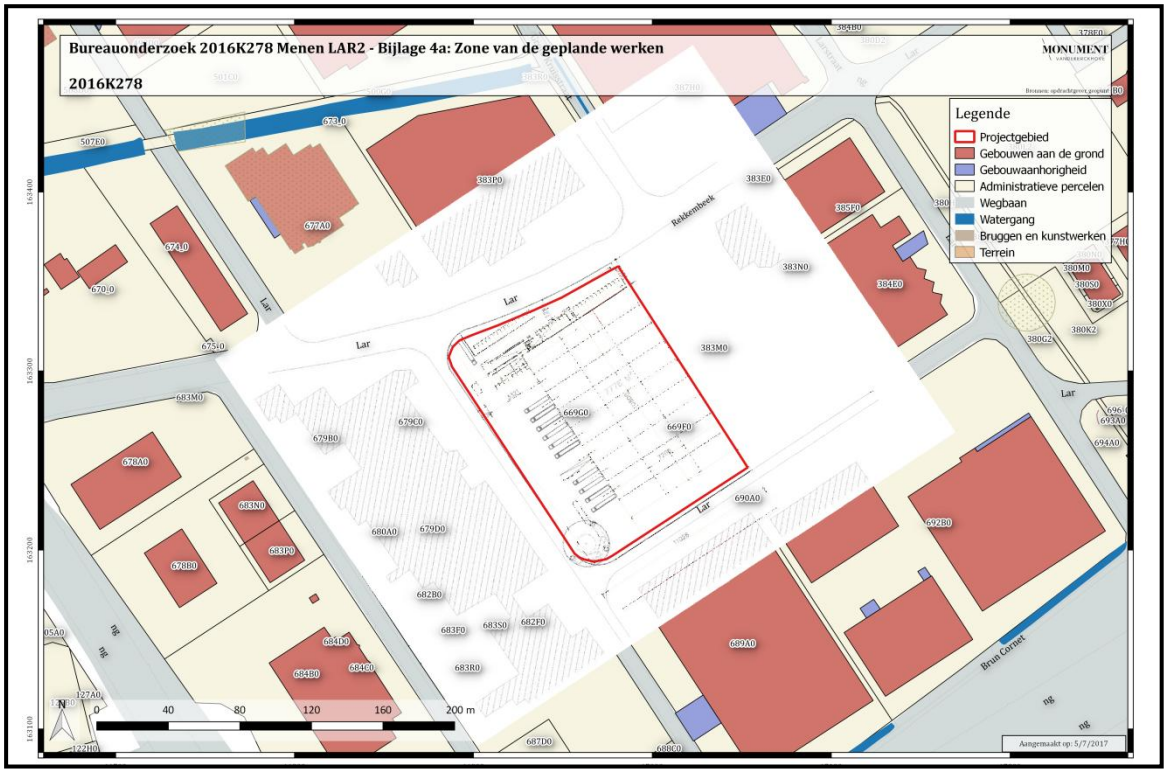
Het uitgevoerde bureauonderzoek is volledig, alle relevante beschikbare bronnen zijn teruggevonden en zijn geraadpleegd. Op basis van het verslag van resultaten van het bureauonderzoek kan de aan- of afwezigheid van een archeologische site echter niet gestaafd worden. Daarom is voor het volledige projectgebied een verder vooronderzoek noodzakelijk is. Gezien de landschappelijke ligging (op een matig droge zandleemgrond nabij verschillende beken) en de aard van de te verwachten archeologische sporen (o.a. Romeinse periode, middeleeuwen) wordt een vervolgonderzoek voorgesteld. Aangezien de exacte verstoringsdieptes van de geplande werken nog niet gekend zijn (funderingen, regenwaterputten, tank voor pompstation), wordt uitgegaan van een volledige verstoring. Eerdere sonderingen in het kader van inschatting van de bodemstabiliteit en drukbestendigheid hebben aangetoond dat de teelaarde een pakket is van afwisselende dikte, tussen 40 en 100cm onder het maaiveld. Controleboringen om de precieze bodemopbouw van de site in kaart te brengen zijn momenteel niet mogelijk, aangezien het projectgebied nog grotendeels bedekt is met betonplaten, geasfalteerde parking en een kantoorgebouwtje. Om het archeologisch potentieel van het projectgebied beter te kunnen inschatten wordt geadviseerd om ten eerste de bodemopbouw van het terrein te onderzoeken door middel van landschappelijke boringen. Om het archeologisch

potentieel van het projectgebied beter te kunnen inschatten wordt aldus geadviseerd om het terrein te onderzoeken door middel van landschappelijke boringen, eventueel archeologische boringen en proefsleuven. Beide onderzoeken dienen echter te gebeuren in uitgesteld traject, aangezien de bestaande bebouwing en verharding eerst verwijderd moet worden. Voor een uitgebreide evaluatie van de verschillende onderzoeksmethoden wordt verwezen naar het verslag van resultaten (hoofdstuk 2.4.).

Hieronder worden de voorwaarden beschreven waaraan de onderzoeken moeten voldoen. Het uitgestelde traject is noodzakelijk omdat de gronden zodanig bebouwd zijn dat een terreinonderzoek enkel kan plaatsvinden na afbraakwerken, en deze kunnen pas worden uitgevoerd na het verkrijgen van een stedenbouwkundige vergunning.

- **Planafbakening**

De totale site heeft een oppervlakte van ongeveer 15000 m^2 en dient volledig onderzocht te worden door middel van proefsleuven (zie figuur 1).

Figuur 1: Gegeorefeerd plan met aanduiding van de betrokken percelen en de precieze plaats van het archeologisch vooronderzoek en de geplande werken (in rood omlijnd): de werken gebeuren op alle percelen en op alle percelen dient dan ook een vooronderzoek zonder/met ingreep in de bodem te gebeuren (bijlage 4a in Verslag van resultaten).

- **Vraagstelling**

Het doel van het onderzoek is om te achterhalen of er op het terrein één of meerdere archeologische sites aanwezig zijn en te bepalen welke maatregelen dienen te worden genomen voorafgaand aan de ontwikkeling van het projectgebied. Hieronder worden de specifieke (niet limitatieve) onderzoeksvragen weergegeven. De onderzoeksmethoden zijn succesvol beëindigd wanneer de vraagstellingen succesvol kunnen worden beantwoord.

- **Landschappelijke boringen**
  - Wat is de bodemkundige opbouw van het terrein?
  - Welke zijn de waargenomen horizonten in de bodem (beschrijving + duiding)
  - Heeft de huidige bebouwing een verstoring van de bodem meegebracht? Zo ja, in welke mate?
  - Zijn er zones aanwezig die interessant konden zijn voor de prehistorische mens?
  - Is er een archeologisch niveau aanwezig, en op welke diepte bevindt zich dit?
  - Kan de aanwezigheid van een archeologische site binnen het projectgebied worden uitgesloten?

- **Verkennende en waarderende archeologische boringen/proefputten in functie van steentijd artefactensites:**
  - Zijn er mobiele (prehistorische) artefacten aanwezig? Zoja, uit welke periode stammen deze?
  - Is er sprake van concentraties met een hoge densiteit aan mobiele artefacten? Is het mogelijk deze af te bakenen?
  - Met welke bodemhorizont(en) worden de mobiele artefacten geassocieerd?
  - Is er een podzolbodem aanwezig, zoja, in welke mate is deze bewaard?
  - Is er sprake van de aanwezigheid van één of meerdere prehistorische sites? Zoja, welke is de bewaringstoestand van deze sites?
  - Kan worden uitgesloten dat er voor de periodes volgend op de prehistorie een archeologische site aanwezig is binnen het projectgebied?

- **Proefsleuven:**
  - Zijn er archeologische sporen aanwezig?
  - Welke is de bewaringstoestand van de aangetroffen sporen?
  - Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
  - Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
  - Zijn er indicaties omtrent artisanale activiteiten?
  - Welke is de relatie tussen de archeologische sporen en het landschap?
  - Kan worden uitgesloten dat er voor de periodes volgend op de prehistorie een archeologische site aanwezig is binnen het projectgebied?

- **Plan van aanpak**

Hieronder wordt per voorgestelde onderzoeksmethode de te hanteren techniek beschreven:

- **Landschappelijke boringen**

Met behulp van landschappelijke boringen kan de bodemopbouw en de bewaringstoestand worden onderzocht. Het landschappelijk booronderzoek dient te gebeuren met een Edelmanboor met een diameter van 7cm waarbij de boringen worden geplaatst in een grid van 40x40m (zie figuur 2 en bijlage 1). Indien er door terreinomstandigheden, die nog niet exact gekend zijn dient te worden afgeweken van dit patroon, dient dit gemotiveerd bij de opmaak van het verslag.

Figuur 2: Boorplan op GRB (bron GRB: www.geopunt.be)

De diepte van de boringen is afhankelijk van de bodemopbouw en in functie van het bepalen van de bewaringstoestand van de bodem. Op basis van de resultaten van dit onderzoek kan er nagegaan worden of (een deel van) het projectgebied in aanmerking komt voor verder onderzoek met ingreep in de bodem in de vorm van een proefsleuvenonderzoek.

- **Verkennende archeologische boringen**[1]

Wanneer op basis van het landschappelijk booronderzoek bepaalde zones kunnen worden afgebakend met een intacte podzolbodem, dient dit verder onderzocht zodoende de aan- of afwezigheid van steentijdsites te kunnen vaststellen. Hiertoe wordt op de potentieel geschikte zones een verkennend archeologisch booronderzoek uitgevoerd. Het boren gebeurt met een Edelmanboor met een diameter van 15cm in een verspringend gelijkbenig driehoeksgrid van 10 op 12m. Registratie van de bodemopbouw gebeurt zoals bij het landschappelijk booronderzoek.

De opgeboorde boorstalen worden nat gezeefd op maaswijdte 1mm en door een steentijdspecialist onderzocht op archeologische indicatoren (vuursteen, puin, al dan niet verbrand bot, aardewerk, enz.).

Een exact boorplan kan pas opgesteld worden na uitvoering van het landschappelijk booronderzoek.

- **Proefsleuven/proefputten**

Teneinde na te gaan of er archeologisch relevante grondsporen aanwezig zijn binnen het onderzoeksgebied, dient gebruik gemaakt van de inplanting van parallelle ononderbroken proefsleuven over het volledige onderzoeksgebied (zie figuur 3 en bijlage 2). Bij de inplanting bedraagt de afstand tussen de proefsleuven minimum 12m en maximum 15m (van middenpunt tot middenpunt). Voor de uitgraving wordt gebruik gemaakt van een niet-getande graafbak. De sleuven zijn 1,80 tot 2m breed en bij voorkeur noordwest-zuidoost georiënteerd, met de lengterichting van het perceel mee. Op die manier zijn lange ononderbroken sleuven mogelijk. Per sleuf wordt machinaal een profielput aangelegd, op een dermate manier dat er een geschrankt patroon ontstaat en men voldoende zicht heeft op de bodemopbouw van het onderzoeksterrein.

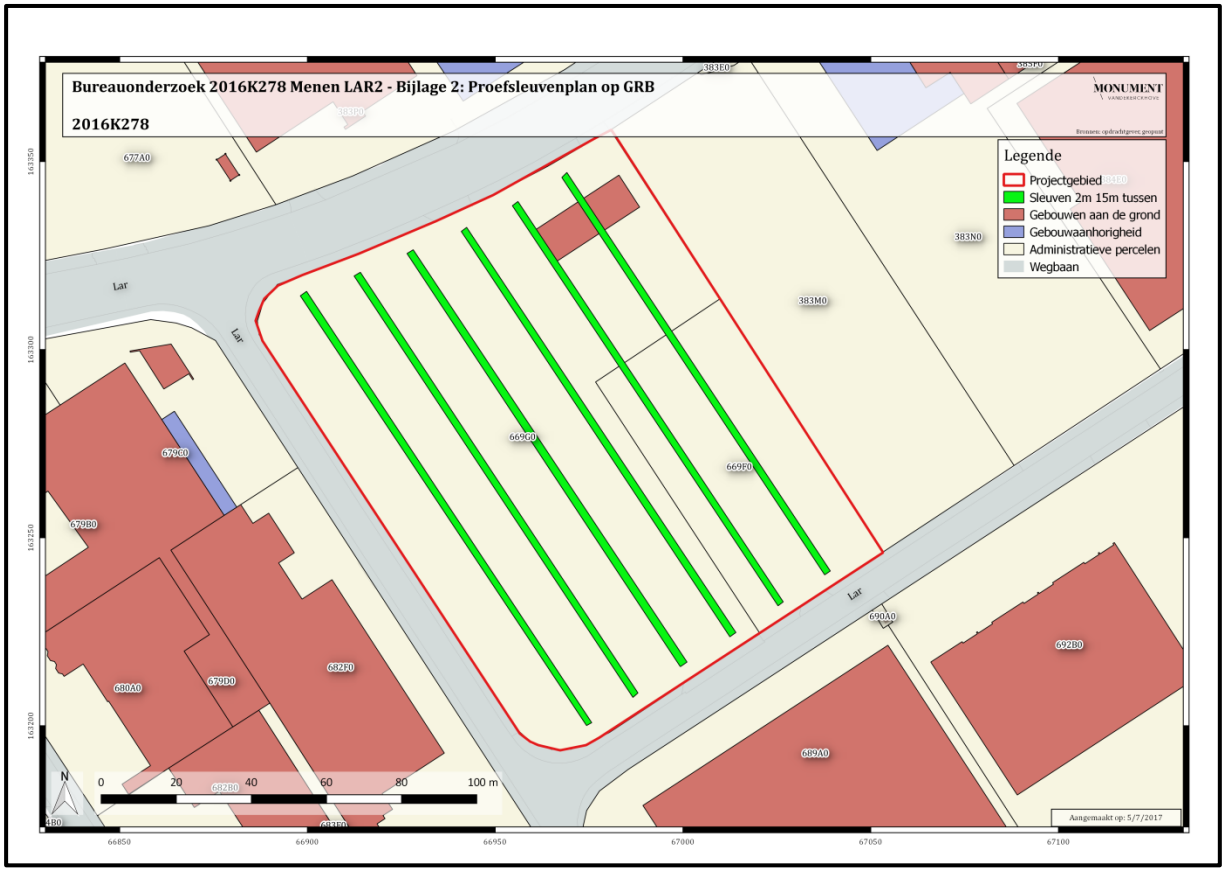
Er worden extra volgsleuven, dwarssleuven of kijkvensters aangelegd om beter inzicht te krijgen in de aard van de aangetroffen archeologische sporen. Er wordt 10% van de onderzoekbare oppervlakte opengelegd door middel van sleuven en 2,5% door middel van volgsleuven, dwarssleuven of kijkvensters. Op die manier is er een maximale info voor een minimale kost.

[1] https://onderzoeksbalans.onroerenderfgoed.be/onderzoeksbalans/archeologie/methoden_en_technieken/terreinevaluatie/booronderzoek (geraadpleegd op 2/9/2016)

De grond wordt gescheiden afgegraven en gestockeerd naast de sleuf. Het dichten gebeurt op zo'n manier dat de originele bodemopbouw opnieuw bekomen wordt en dat de draagkracht van de bodem minstens gelijk is aan de draagkracht voorafgaand de start van het veldwerk. Indien nodig worden kwetsbare sporen (vb. brandrestengraven) afgedekt met waterdoorlatende doek.

Gezien het proefsleuvenonderzoek pas kan worden uitgevoerd na af- en uitbraak van de gebouwen en het verwijderen van de betonplaten kan het hier voorgestelde proefsleuvenplan (zie figuur 2) nog onderhevig zijn aan aanpassingen al naargelang specifieke omstandigheden op het terrein. Daarom is het aangewezen dat het exacte sleuvenplan wordt opgesteld door de erkende archeoloog die het proefsleuvenonderzoek zal uitvoeren, dit in overleg met de initiatiefnemer (die eventuele randvoorwaarden kan opleggen) en rekeninghoudend met externe omstandigheden (bvb. terreinsituatie op moment van uitvoering, aanwezige begroeiing,…).

Zowel het veldwerk als de verwerking en rapportage van de hierboven beschreven methodes dienen te voldoen aan de methodiek zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk. De diverse fases van vooronderzoek moeten niet uitgevoerd worden indien de geplande bouwwerken, waarvoor deze archeologienota wordt opgesteld, niet zullen worden uitgevoerd. Het onderzoeksdoel is succesvol bereikt indien de vraagstelling kan beantwoord worden. Het gefundeerd kunnen beantwoorden van de vraagstelling is dus het evaluatiecriterium aan de hand waarvan de erkende archeoloog zal bepalen of het onderzoeksdoel succesvol bereikt is.

Figuur 3: Advies voor een proefsleuvenplan (bron GRB: www.geopunt.be)

- **Gewenste competenties**

➔ In het kader van het proefsleuvenonderzoek dient het team te bestaan uit minstens 2 archeologen waarbij minstens één van de uitvoerende archeologen ten minste 220 werkdagen veldervaring heeft met onderzoek op zandleembodems en tenminste 20 werkdagen veldervaring wat betreft proefsleuvenonderzoek.

➔ Gedurende het veldwerk dient een aardkundige op afroep beschikbaar te zijn op het terrein. De aardkundige moet beschikken over aantoonbare ervaring met zandbodems.

- **Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk**

Er zijn geen voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk.

Bureauonderzoek 2016K278 Menen LAR2 - Bijlage 1 Boringen op GRB

2016K278

MONUMENT VANDEKERCKHOVE

Bronnen: opdrachtgever, geopunt

Legende
- Projectgebied
- Boorgrid
- Gebouwen aan de grond
- Gebouwaanhorigheid
- Administratieve Percelen
- Wegbaan

383P0
383E0
385F0
384E0
677A0
383N0
383M0
669G0
669F0
679C0
679B0
680A0
679D0
682F0
690A0
692B0
689A0
683P0
684B0
682B0
683F0
Lar
Lar
Lar

N
0 20 40 60 80 100 m

Aangemaakt op: 10/7/2017

163300
163200
66900
67000
67100

Bureauonderzoek 2016K278 Menen LAR2 - Bijlage 2: Proefsleuvenplan op GRB

2016K278

MONUMENT VANDEKERCKHOVE

Bronnen: opdrachtgever, geopunt

Legende

- Projectgebied
- Sleuven 2m 15m tussen
- Gebouwen aan de grond
- Gebouwaanhorigheid
- Administratieve percelen
- Wegbaan

383E0
383P0
677A0
Lar
383N0
383M0
669G0
669F0
679C0
679B0
682F0
679D0
680A0
690A0
692B0
689A0
682B0
683F0
4B0

N

0 20 40 60 80 100 m

Aangemaakt op: 5/7/2017

163350
163300
163250
163200

66850 66900 66950 67000 67050 67100